

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145
741 25 Västerås

Förslag till en nationell referensram för utbildning med koppling till det offentliga utbildningssystemet

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) har beretts möjlighet att framföra synpunkter på Myndigheten för yrkeshögskolans *Förslag till en nationell referensram för utbildning med koppling till det offentliga utbildningssystemet* (NQF). SUHF lämnar endast synpunkter på inplaceringen och hanteringen av nivåerna 6-8. Yttrandet baseras på en beredning som skett inom ramen för SUHF:s Expertgrupp för studieadministrativa frågor.

Inledande kommentarer

SUHF konstaterar att remissen handlar om att till regeringen lämna förslag till hur examina inom det svenska utbildningssystemet ska kopplas till de sammanlagt åtta nivåer som det svenska kvalifikationsramverket föreslås omfatta. I remissen förs dock diskussioner kring sådant där förslag ännu inte lämnats, bland annat vilken eller vilka myndigheter som ska kvalitetssäkra och utvärdera NQF, hanteringen av hur det informella lärandet i såväl ett system- som individperspektiv ska kopplas till olika nivåer i det nationella ramverket eller hur individers kompetens ska placeras in i ramverket. Detsamma gäller också för de förslag om nya examensrätter inom Yrkeshögskolans ram, som Myndigheten för yrkeshögskolan eventuellt avser att söka om hos regeringen, vilka stundtals förekommer som argument i diskussionen kring NQF. Det faktum att det nationella kvalifikationsramverket på detta sätt betraktas ur flera olika synvinklar medför att förslag och resonemang i remissen blir otydliga, oklara och försvårar ett ställningstagande.

SUHF konstaterar vidare att det i remissen saknas en analys av vilka konsekvenser för svensk högre utbildning som de olika förslagen medför. Det är en allvarlig brist som bör åtgärdas innan ytterligare beslut tas i frågan, speciellt om man avser att öppna nivåerna 6-8 för andra utbildningar än akademisk högskoleutbildning.

Remissen har, enligt SUHF:s mening, inte tillräckligt sett på alternativa modeller vid sidan av de tre förslag som ingick i uppdraget från regeringen. Det är i ett europeiskt perspektiv uppenbart att det inte finns en lösning på hanteringen de översta nivåerna i NQF utan flera. Snarare är normen att NQF i olika länder anpassats till de olika nationella föresättningsarna. Detta bör beaktas ytterligare i den fortsatta beredningen av frågan.

ADRESS	E-MAIL	PHONE	MOBILE	FAX	WEBSITE
Tryckerigatan 8 SE-111 28 Stockholm Sweden	bengt.karlsson@suhf.se fredrik.andersson@suhf.se stina.andersson@suhf.se	+46 8 32 28 53 +46 8 32 05 26 +46 8 32 13 88	+46 708 32 28 53 +46 708 32 05 26 +46 708 32 13 88	+46 8 32 93 70	www.suhf.se

Nivåinplaceringar av utbildningar på högskolan

SUHF anser att utbildningar inom högskolan ska placeras i nivåer enligt följande:

Nivå 6:

Högskoleexamen

Kandidatexamen

Yrkesexamina enligt examensordningen, bilaga 2 till Högskoleförordningen (HF) på grundnivå

Konstnärliga examina enligt examensordningen, bilaga 2 till HF på grundnivå

Nivå 7:

Magisterexamen

Masterexamen

Yrkesexamina enligt examensordningen, bilaga 2 till HF på avancerad nivå

Konstnärliga examina enligt examensordningen, bilaga 2 till HF på avancerad nivå

Nivå 8:

Licentiatexamen

Doktorsexamen

Konstnärliga examina enligt examensordningen, bilaga 2 till HF på forskarnivå

Utgångspunkten för SUHF:s ställningstagande i denna del är att all utbildning inom högskolan vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund såsom det uttrycks i Högskolelagen (SFS 1992:1434), Högskoleförordningen (1993:100) och de målbeskrivningar som gäller för varje examen enligt Examensordningen, bilaga 2 till Högskoleförordningen. Det skiljer ut dessa examina från andra examina inom det svenska utbildningssystemet. Inplaceringarna är också i enlighet med det ramverk som etablerats inom Bologna-processen (QF-EHEA).

Graden av öppenhet respektive slutenhet inom nivåerna 6-8

Högre utbildning bygger på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet. Det innebär att högre utbildning ska vara forskningsanknuten eller vila på konstnärligt utvecklingsarbete eller annat utvecklingsarbete. Verksamheten inom högskolesektorn ska också bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Det vore märkligt att i ett förslag till nationellt kvalifikationsramverk bortse från detta högskolans uppdrag, vilket spelar roll för hur en individ når de mål och kvalifikationer som ska karakterisera de tre övre nivåerna i NQF. Detta oavsett att det för nivå 6 kan finnas utbildningar, inom bl a Yrkehögskolan, som till stor del täcker dessa mål.

Högre utbildning i Sverige utvärderas regelbundet och systematiskt av Högskoleverket. Det är möjligt för den utbildningsanordnare som så önskar att ansöka om rätt att utfärda viss examen inom högskoleområdet i enlighet med den ordning för examensrättsprövningar som gäller. För andra utbildningar, t ex inom yrkehögskolan, finns ingen motsva-

rande oberoende instans för kvalitetsutvärdering. Ett oberoende och internationellt erkänt kvalitetssäkringssystem är av fundamental betydelse för trovärdigheten för svensk högre utbildning och i förlängningen dess attraktionskraft och funktion som talangmagnet. Det kan också konstateras att beslutsprocessen kring NQF i detta avseende är bakvänd, då det inte nu går att bedöma formerna och kriterierna för kvalitetssäkring och granskning av utbildningarna utanför högskolesystemet som det i remissen argumenteras för ska kunna läggas på nivå 6-8. SUHF anser det uppseendeväckande att förslaget om kvalitetssäkring ska läggas efter det att förslaget om inplacering tagits fram.

Det kan också konstateras att andra europeiska länder lägger högre utbildning i de tre övre nivåerna av respektive lands NQF. I de länders utbildningssystem där det finns parallella spår i form av olika yrkesinriktade kvalificerade utbildningar framgår det tydligt att det också är så, se exempelvis Finland. Det finns inga indikationer på motsatsen; vissa länder lägger rentav till en eller flera nivåer för att rymma den högre utbildningens olika kvalifikationsnivåer. Om Sverige skulle välja en annan väg än att koppla examina inom högskolan såsom framgår av Examensordningen (bilaga 2 till HF) är risken stor att svenska lärosäten skulle få svårigheter att kommunicera kompetensnivåerna för sina examina internationellt. Det skulle riskera förtroendet för svensk högre utbildning, vilket knappast skulle gagna rörligheten och mobiliteten i högre utbildning, eller gynna Sverige som kunskapsnation.

Det europeiska kvalifikationsramverket, EQF, är framtaget efter det att aktörerna i den fortlöpande Bolognaprocessen tagit fram ett liknande ramverk för de tre nivåerna i Bolognastrukturen, dvs. grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Detta Bolognaprocessens ramverk bygger på en del andra begrepp än de som legat till grund för EQF. Syftet med alla aktiviteter inom Bolognaprocessen är att ytterligare öka mobiliteten inom högre utbildning, som redan före Bolognaprocessen präglades av en tämligen hög grad av rörlighet. EQF å sin sida är framtaget för att beskriva länders hela utbildningssystem, av vilka en del upplevts som slutna i relation till det alltmer öppna Bolognasystemet, i syfte att också öppna dessa delar av utbildningssystemen för rörlighet i respektive nationellt system såväl som mellan olika länders utbildningssystem. Denna utgångspunkt är viktig att ha med i alla resonemang kring inplaceringen av den högre utbildningen i ett nationellt kvalifikationsramverk, även om ländernas olika utbildningssystem inte ska konkurrera med varandra.

Högre utbildning är nivåindelad i tre nivåer; grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Argumenten för att inte använda denna nivåindelning i samband med inplaceringen av svensk utbildning i ett nationellt kvalifikationsramverk är inte övertygande i det nu remitterade förslaget. Argumentationen synes vara baserad på en upplevelse om att svensk högre utbildning i något avseende skulle vara ett slutet, traditionellt och omodernt system. SUHF delar inte denna upplevelse. Tvärtom är svensk högre utbildning i ett europeiskt perspektiv osedvanligt öppet på så sätt att svenska lärosäten regelmässigt tillgodoräknar hela utbildningsförlopp även med betydande inslag av annan erfarenhet och utbildning från andra lärosäten enligt HF 6 kap § 6 och 7. Detta till skillnad mot många andra länders utbildningssystem där en examen i princip är låst till det utbild-

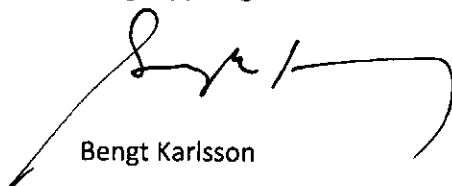
ningsförlopp som respektive lärosäte erbjuder. Tillgodoräknande, som är det centrala begreppet här, sker individuellt efter ansökan och baseras på en bedömning av individens hela studiegång och individens samlade erfarenheter i relation till kraven i den examen vederbörande ansökt om. Tillgodoräknande regleras i HF och beslut om att inte tillgodoräkna vissa studieförlopp eller annan erfarenhet kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan. Därigenom finns ett starkt krav på fullgod dokumentation i syfte att borga för individens rättsäkerhet.

Frågan om ansvaret för att validera - innebörden i detta begrepp är svepande och oklart - viss utbildning och annan erfarenhet är en sak som måste hanteras i särskild ordning mot bakgrund av att varje lärosäte äger rätt att bedöma en students prestation i relation till examen var och en för sig. Samtidigt erbjuder inte statsmakternas resurstilldelningssystem, såsom det idag är utformat, några incitament för olika former av validering eller tillgodoräknanden. För att få tidigare utbildning och annan erfarenhet tillgodoräknad krävs också att den som ansöker om detta är student vid högskolan. Diskussionen om validering rymmer dock inslag som högskolesektorn ser som viktiga att hantera inför framtiden, men fortsatta diskussioner kring villkor och former härför bör först ske internt inom sektorn och därefter tillsammans med statsmakterna.

Det är också viktigt att understryka att det här handlar om ett ramverk där alla delar av det svenska utbildningsväsendet ska placeras in. Det är alltså de kvalifikationer utbildning på olika nivåer ger individen som ska stå i centrum och inte hur en enskild individ och individens kvalifikationer – distinktionen är viktig – ska placeras in i det schema som det nationella ramverket innebär.

Avslutningsvis kan ännu en gång konstateras att det i remissen saknas en utredning av alternativa lösningar till ett antingen helt öppet eller ett helt slutet system för nivåerna 6-8. Alternativet med att ha enbart delar av nivåerna 6-8 reserverade för högskoleutbildningar och övriga nivåer öppna framstår inte enligt SUHF som en framkomlig lösning. Den är varken konsistent med argumentationen eller logiken i systemet i övrigt. Inte minst därför att utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå har samma krav att vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund och omfattas av samma kvalitetssäkringssystem. Det finns på europeisk nivå uppenbarligen inte en samlad lösning på hanteringen av inplaceringen i ramverket av den högre utbildningen, utan varje land har i respektive NQF valt att anpassa lösningarna till specifika nationella förhållanden. Detta bör enligt SUHF:s mening beaktas i den fortsatta hanteringen av NQF.

Enligt uppdrag

Bengt Karlsson